

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาจิตสาธารณะด้วยกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้นำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผู้วิจัยนำเสนอผลสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. คำถามของการวิจัย
2. ความมุ่งหมายของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. แหล่งข้อมูลการวิจัย
5. สรุปผลการวิจัย
6. อภิปรายผลการศึกษาวิจัย
7. ข้อเสนอแนะ

คำถามของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาจิตสาธารณะด้วยกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้นำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามของการวิจัย ดังนี้

1. ชุดฝึกอบรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้นำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 มีลักษณะอย่างไรและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 หรือไม่อย่างไร
2. ผู้นำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมการใช้ชุดฝึกอบรมแตกต่างจากก่อนการใช้ชุดฝึกอบรมหรือไม่ อย่างไร

3. ผู้นำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมจิตสาธารณะหลังการใช้ชุดฝึกอบรบสิ้นสุดแตกต่างจากกลุ่มควบคุมหรือไม่ อย่างไร

4. ผู้นำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมจิตสาธารณะหลังการใช้ชุดฝึกอบรบสิ้นสุดแล้ว 1 เดือน แตกต่างจากหลังการฝึกอบรบสิ้นสุดหรือไม่ อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาจิตสาธารณะด้วยกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 3 ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรบพัฒนาจิตสาธารณะด้วยกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมจิตสาธารณะของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมระหว่างหลังการใช้ชุดฝึกอบรบเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและก่อนการใช้ชุดฝึกอบรบ
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมจิตสาธารณะของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นหลังการใช้ชุดฝึกอบรบสิ้นสุดระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมจิตสาธารณะของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกลุ่มทดลองระหว่างหลังการใช้ชุดฝึกอบรบสิ้นสุดและหลังการฝึกอบรบสิ้นสุดแล้ว 1 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาจิตสาธารณะของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย

1. ศึกษาองค์ประกอบด้านจิตสาธารณะของผู้นำนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
2. ศึกษาองค์ประกอบของชุดฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาจิตสาธารณะด้วยกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้นำนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงวุฒิ จำนวน 10 คน

ระยะที่ 2 การสร้างชุดฝึกอบรม

1. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เกี่ยวกับหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เวลาเรียน แนวดำเนินการ การวัดผล และการประเมินผล
2. ศึกษาคู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เกี่ยวกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น และคำอธิบายหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาช่วงชั้นที่ 3
3. วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ แล้วแบ่งจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหา ผู้ศึกษาได้แบ่งหน่วยการเรียนรู้ออกเป็นเนื้อหาย่อยๆ เรียงลำดับความสำคัญจากง่ายไปหายาก
4. ร่างชุดฝึกอบรม จำนวน 12 กิจกรรม ให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้โดยเรียงลำดับตามความยากง่าย ในแต่ละกิจกรรมประกอบด้วย ชุดฝึกอบรม และแบบวัดจิตสาธารณะ ตรวจสอบร่างชุดฝึกอบรมโดยการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert Group Meeting) จำนวน 10 คน

ระยะที่ 3 การทดลองใช้ชุดฝึกอบรม

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านเข็มน้ำสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 3 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 50 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) (วาริ เพ็งสวัสดิ์, 2553, หน้า 60-62) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การสุ่มอย่างง่าย ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 3 โดยใช้ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม ได้ศูนย์เครือข่ายโพนแพงบะหว้า
2. เลือกอย่างเจาะจงโรงเรียนในศูนย์โพนแพงบะหว้า ได้โรงเรียนบ้านเข็มน้ำ
3. เลือกอย่างเจาะจง นักเรียนทำหน้าที่เป็นกรรมการสภานักเรียนในโรงเรียนบ้านเข็มน้ำ ปีการศึกษา 2557

4. นำนักเรียนที่ได้ในข้อที่ 3 มาทำแบบวัดจิตสาธารณะแล้วเลือกอย่างเจาะจงเฉพาะคนที่ทำคะแนนได้ต่ำกว่าร้อยละ 50 มาเป็นกลุ่มตัวอย่าง

5. สุ่มอย่างง่ายเพื่อให้ได้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 25 คน

แหล่งข้อมูลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาจิตสาธารณะของผู้นำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแหล่งข้อมูลการวิจัย ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ได้แก่ หนังสือ ตำรา รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ประกอบของจิตสาธารณะของผู้นำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและองค์ประกอบของชุดฝึกอบรม

2. แหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ จำนวน 10 คน ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มนักปฏิบัติการ และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบร่างชุดการฝึกอบรม (Expert Group Meeting) จำนวน 8 คน ประกอบด้วย นักวิชาการ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครู

3. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ ผู้นำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านเข็ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 50 คน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาจิตสาธารณะของผู้นำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 สรุปได้ ดังนี้

1. ชุดฝึกอบรมพัฒนาจิตสาธารณะของผู้นำนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 85.37/80.04 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 มีองค์ประกอบ 3 ด้าน จำนวน 10 กิจกรรม

ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น มี 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมบพสะท้อนเชิงรูปธรรมกับจิตสาธารณะ กิจกรรมมาเรียนรู้เป็นผู้มีจิตสาธารณะกันเถอะ และกิจกรรมหัวใจอาสา นำพาความสุข ด้านการเสียสละต่อสังคม มี 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมความเสียสละความมีน้ำใจ กิจกรรมความสะอาดคือความสุข และกิจกรรมคนดีของชุมชน และด้านการมุ่งมั่นพัฒนาสังคม มี 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมความร่วมมือร่วมใจ กิจกรรมสร้างวินัยสร้าง จิตสาธารณะ กิจกรรมชีวิตพัฒนาได้เข้าใจเราพร้อม และกิจกรรมถอดบทเรียนจากการพัฒนาจิตสาธารณะ ซึ่งในแต่ละกิจกรรมมี 9 องค์ประกอบ ได้แก่ ชื่อชุดฝึกอบรม หัวข้อเนื้อหา แนวคิด วัตถุประสงค์ กิจกรรมหรือวิธีการดำเนินการ ภาระงาน หรือชิ้นงาน สื่อ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ ระยะเวลาที่ใช้ฝึกอบรม และการประเมินผล

2. ผู้นำนักเรียนกลุ่มทดลองที่อบรมโดยใช้ชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีพฤติกรรมจิตสาธารณะหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผู้นำนักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนตามกิจกรรมในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีพฤติกรรมจิตสาธารณะก่อนและหลังการฝึกอบรมไม่แตกต่างกัน

4. ผู้นำนักเรียนกลุ่มทดลองที่อบรมโดยใช้ชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีพฤติกรรมจิตสาธารณะสูงกว่าผู้นำนักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนตามกิจกรรมในหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผู้นำนักเรียนกลุ่มทดลองที่อบรมโดยใช้ชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีพฤติกรรมจิตสาธารณะหลังการฝึกอบรมสิ้นสุดและหลังการฝึกอบรมเสร็จสิ้น 1 เดือนไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาจิตสาธารณะของผู้นำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ชุดฝึกอบรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้นำนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สกจนคร เขต 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 85.37/80.04 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 มีองค์ประกอบ 3 ด้าน จำนวน 10 กิจกรรม ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น มี 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมบพสะท้อนเชิงรูปธรรมกับจิตสาธารณะ กิจกรรมมาเรียนรู้ เป็นผู้มีจิตสาธารณะกันเถอะ และกิจกรรมหัวใจอาสาพาความสุข ด้านการเสียสละเพื่อสังคม มี 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมความเสียสละ กิจกรรมความสะอาดคือความสุข และ กิจกรรมคนดีของชุมชน และด้านการมุ่งมั่นพัฒนาสังคม มี 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมความร่วมมือร่วมใจ กิจกรรมสร้างวินัยสร้างจิตสาธารณะ กิจกรรมชีวิตพัฒนาได้เข้าใจเรา พร้อม และกิจกรรมถอดบทเรียนจากการพัฒนาจิตสาธารณะ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 หมวดที่ 1 บททั่วไปที่ว่าด้วยความมุ่งหมายและหลักการ มาตราที่ 7 แสดงเจตนารมณ์ที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนโดยระบุไว้อย่างชัดเจนใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หน้า 116 ว่าในกระบวนการ เรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรู้รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของ ประเทศชาติ รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับข้อมูล จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคนไทย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 ทำให้เกิด หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่เหมาะสมชัดเจนมุ่งพัฒนา ผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก และมีจิตสำนึกในการ อนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่ มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 2 - 3)

ปัจจุบันประเด็นเรื่องจิตสาธารณะมีความสำคัญ เนื่องจากคนในสังคมย่อมต้อง มีความสัมพันธ์ในรูปแบบการพึ่งพากัน หากคนในสังคมขาดจิตสาธารณะแล้วก็จะเกิด ผลกระทบอย่างมากมาย เช่น ทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ครอบครัวมี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันน้อยลง ทะเลาะเบาะแว้ง เห็นแก่ตัว เบียดเบียนสมบัติขององค์กร เพื่อมาเป็นของตนเอง ทำให้องค์กรไม่ก้าวหน้า ประสิทธิภาพและคุณภาพของงานลดลง ทำให้ชุมชนอ่อนแอ ไม่มีการพัฒนา เพราะต่างคนต่างอยู่ ยิ่งปล่อยนาน ยิ่งทรุดโทรม เกิด

อาชญากรรมในชุมชน ขาดศูนย์รวมจิตใจ ขาดผู้นำที่จะแก้ปัญหา เพราะแต่ละคนมองเห็น เรื่องของตนเองเป็นใหญ่ เกิดวิกฤตการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้งและแก้ปัญหาไม่ได้ เกิด การเบียดเบียนทำลายทรัพยากรและสมบัติของส่วนรวม ประเทศชาติล้มล้าง ขาดพลังของ คนในสังคม เมื่อนำมาตรการใดออกมาใช้ก็ไม่ได้ผลเนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือ เกิดการ แบ่งพรรคแบ่งพวก แก่งแย่งแข่งขัน ทุจริตคอร์รัปชั่น ทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบระหว่าง ประเทศ ทำให้เกิดปัญหา เช่น การสะสมอาวุธ การก่อกวนก่อกบฏ และการครอบงำทางการค้า ระหว่างประเทศ เกิดการรังเกียจเหยียดหยามคนต่างชาติพันธุ์ ดังนั้นจิตสาธารณะจึงเป็น สิ่งที่มีความจำเป็น เป็นประโยชน์ในทุกระดับของสังคม ถ้าหากได้มีการพัฒนาจิต สาธารณะให้เกิดขึ้นอย่างเข้มแข็งตั้งแต่ในระดับครอบครัว เนื่องจากเด็กและเยาวชน กำลัง อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านของชีวิต สามารถรับรู้สิ่งที่ดีงามจากพ่อแม่ที่บ้าน ผู้ใหญ่ ผู้นำชุมชน และพระสงฆ์ การดูแลลูกหลานในระดับชุมชนและสังคม ตลอดจนสถานบันการศึกษา นอกจากจะอบรมสั่งสอนด้านวิชาการ ยังจะต้องอบรมคุณธรรม จริยธรรม ปลูกฝังให้เด็ก และเยาวชนรู้จักการเสียสละ ให้มากกว่ารับ จะทำให้เด็กและเยาวชนพัฒนาจิตใจในการ ช่วยเหลือผู้อื่น มีความอ่อนน้อมถ่อมตน พัฒนาจิตใจตนเองสู่จิตสำนึกสาธารณะต่อไปใน อนาคต

ในส่วนของสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนา เด็กและเยาวชนให้มีจิตสาธารณะโดยกำหนดให้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีเป้าหมายมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีจิต สาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์สร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข และกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในข้อที่ 8 ให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะเป็นอีกหนึ่ง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยสถานศึกษาต้องมีชั่วโมงให้เด็กได้ทำกิจกรรม เพื่อสาธารณประโยชน์รวม 165 ชั่วโมง จำแนกเป็น ระดับประถมศึกษาจะต้องทำกิจกรรม จำนวน 60 ชั่วโมง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 45 ชั่วโมง และระดับมัธยมศึกษาตอน ปลายจำนวน 60 ชั่วโมง (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552, หน้า 4) อีกทั้งยังเพิ่มกิจกรรมเพื่อ สังคมและสาธารณประโยชน์เข้าไปในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยกำหนดมาตรฐานการ เรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ไว้ในมาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตาม หน้าที่ของการเป็นพลเมือง มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข ทั้งนี้เนื่องจากจิตสาธารณะ

เป็นปัจจัยหนึ่งที่บ่งบอกความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ สอดคล้องกับกรมวิชาการ (2542, หน้า 70) ที่ได้กำหนดคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคม ของนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ไว้ 3 ด้าน คือ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ประกอบด้วย การช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น การให้ความร่วมมือกับผู้อื่นในการพัฒนาสังคม การอำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น และการแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น

ด้านการเสียสละต่อส่วนรวม ประกอบด้วย การสละกำลังกาย กำลังทรัพย์ และด้านเวลา ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม การเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว รู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ การสละประโยชน์ที่ตนพึงได้รับเพื่อแลกกับประโยชน์ของคนหมู่มากหรือคนที่อ่อนแอกว่า และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและด้านความมุ่งมั่นพัฒนาสังคม ประกอบด้วย การสนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม การตั้งใจที่จะทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดและเป็นประโยชน์ต่อสังคม การตั้งใจที่จะทำงานของส่วนรวมจนสำเร็จ และการริเริ่มสิ่งใหม่ๆ เพื่อพัฒนาสังคมจนสำเร็จซึ่งสอดคล้องกับ เจษฎา หนูรุ่น (2551, หน้า 4) กล่าวว่าองค์ประกอบของจิตสาธารณะแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการใช้ของส่วนรวม การรักษาทรัพย์สิน การดูแลรักษาความสะอาด การไม่ทำลายทรัพย์สินที่เป็นสาธารณสมบัติในโรงเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ให้เกิดความซำรุดเสียหาย โดยแสดงออกด้านการมุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในโรงเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ และด้านการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม การไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตน ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลที่จะใช้ของส่วนรวม และสอดคล้องกับ รัตนา ตั้งอมร (อ้างถึงใน อ้อมใจ วงษ์มณฑา, 2552, หน้า 15) กล่าวว่าองค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะ ประกอบด้วย ด้านความคิด เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับความคิดที่เป็นส่วนของการรู้ หรือเกิดความรับรู้ของความเป็นหลัก เช่น การรับรู้ ความตรงใจ ความมีเหตุผลและการใช้ปัญญา เป็นต้น ด้านความรู้สึก เป็นส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึกซึ่งจะเป็นสิ่งกระตุ้นความคิดอีกต่อหนึ่ง เป็นส่วนของความรู้สึกทางใจของความสำนึกที่รวมเอาความรู้สึกของบุคคลในด้านบวกหรือด้านลบ และด้านการปฏิบัติหรือการกระทำ (Behavior) เป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดแนวโน้มการปฏิบัติหรือปฏิกริยาตอบสนองเมื่อมีสิ่งเร้าที่เหมาะสม

ในส่วนของคุณสมบัติประกอบมี 9 องค์ประกอบ ได้แก่ ชื่อชุดฝึกอบรม หัวข้อเนื้อหา แนวคิด วัตถุประสงค์ กิจกรรมหรือวิธีการดำเนินการ ภาระงาน หรือชิ้นงาน สื่อ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ ระยะเวลาที่ใช้ฝึกอบรม และการประเมินผล ทั้งนี้เนื่องจากชุดฝึกอบรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนได้อีกแบบหนึ่ง ซึ่งผู้ให้การฝึกอบรมจะต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างเป็นขั้นเป็นตอนอันจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมมากที่สุด การสร้างชุดฝึกอบรมอาจจะใช้วิธีการดำเนินงานที่แตกต่างกันได้หลายลักษณะทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของบทเรียนนั้นว่าจะเน้นในเรื่องอะไร หรือใช้รูปแบบใด เช่น เน้นสมรรถภาพ (Competency Based) หรือเน้นบุคคล (Personalized) เป็นต้น สาเหตุที่ชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 เป็นเพราะชุดฝึกอบรมได้ถูกสร้างขึ้นตามหลักการทางวิชาการ ซึ่งมี 9 ขั้นตอน (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2523, หน้า 41-44 ; นภาพร สิงห์ทัด, 2531, หน้า 32 ; วิโรจน์ สารรัตน์, 2532, หน้า 60 ; โควิน คลังแสง, 2536, หน้า 87 ; แสน สมณี, 2540, หน้า 47 ; และ วาโร เฟิงสวัสดิ์, 2544, หน้า 36) ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรทั้งด้านจุดประสงค์และเนื้อหา โดยกำหนดจุดประสงค์ที่จะสร้างชุดการเรียนด้วยตนเองให้สอดคล้องกับความจำเป็นของการฝึกอบรม วิเคราะห์เนื้อหาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ แบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วยหรือประเด็นหลักๆ จากนั้นแต่ละหน่วยนำมาแยกรายละเอียดออกเป็นหัวข้อใหญ่ และหัวข้อย่อย
2. ศึกษากลุ่มเป้าหมาย เพื่อจะได้ทราบสถานภาพและสภาพแวดล้อมของผู้เรียน ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถทักษะ และทัศนคติตามที่ต้องการ และผู้เรียนทำได้เพียงไรจึงจะบรรลุเกณฑ์ที่กำหนด
3. การเขียนจุดประสงค์ของแต่ละหน่วยการเรียน ให้ครอบคลุมเนื้อหาของแต่ละหน่วย จุดประสงค์การเรียนแต่ละข้อควรเขียนในลักษณะพฤติกรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถแสดงความรู้ ทักษะ ปรากฏเด่นชัดภายหลังจากสิ้นสุดการฝึกอบรม พฤติกรรมเหล่านี้สามารถวัดและสังเกตได้ตรงตามจุดประสงค์
4. สร้างแบบประเมินผลหรือข้อทดสอบ โดยยึดจุดประสงค์เป็นหลักและจะต้องสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาของกิจกรรมนั้น
5. เลือกวิธีการหรือกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา เช่น การสนทนา เอกสาร รูปภาพ การ์ตูน กรณีกิจศึกษาและแบบฝึกหัด เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การประยุกต์ใช้ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจดียิ่งขึ้น

6. การสร้างและจัดหาหรือรวบรวมสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่กำหนดไว้ เช่น เอกสาร กรณีศึกษา คำถามและเฉลย รูปภาพ เป็นต้น

7. การผลิตต้นแบบของชุดฝึกอบรม โดยนำข้อมูลและสิ่งต่างๆ ตั้งแต่ ข้อ 1 ถึงข้อ 6 มาจัดรวบรวมเรียงลำดับประกอบเป็นชุดฝึกอบรม จากนั้นจึงนำชุดฝึกอบรมมาตรวจสอบกับเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้

8. การตรวจสอบคุณภาพของชุดฝึกอบรมเบื้องต้น กระทำ 2 วิธี คือ การประชุมพิจารณาจากคณะกรรมการหรือผู้เชี่ยวชาญ อีกวิธีหนึ่ง คือการนำเอาชุดฝึกอบรมไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 3 - 5 คน เพื่อตรวจสอบลักษณะของการใช้ภาษา ความยากง่ายของเนื้อหา จากนั้นจึงนำข้อค้นพบมาปรับปรุงก่อนที่จะนำไปทดสอบหาประสิทธิภาพ

9. การทดสอบหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรม โดยการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 25 คน

2. ผู้นำนักเรียนกลุ่มทดลองที่อบรมโดยใช้ชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีพฤติกรรมจิตสำนึกหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดของโคลบ (Kolb) มาเป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชุดฝึกอบรม ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นสร้างประสบการณ์ (Concrete Experience) ขั้นสังเกตปฏิกริยาตอบสนอง (Reflective Observation) ขั้นมโนทัศน์เชิงนามธรรม (Abstract Conceptualization) และขั้นทดลอง (Active Experimentation) ลงมือปฏิบัติในสถานการณ์ใหม่ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมโดยนำข้อเสนอแนะในการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมาเป็นแนวทางในกระบวนการจัดประสบการณ์ดังกล่าวส่งเสริมให้ผู้ที่ได้รับการอบรมแต่ละคนเกิดความเข้าใจ สามารถสะท้อนประสบการณ์ และแนวคิดของตนที่มีต่อสภาพปัญหาที่กำหนดขึ้น ในกิจกรรมทั้ง 10 กิจกรรม ผู้รับการทดลองแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน และร่วมกันสรุปเป็นองค์ความรู้ ดังนั้นชุดฝึกอบรมจึงเป็นสื่อการสอนที่สำคัญ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน สามารถสร้างความสนใจ และความรับผิดชอบให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับ ศิริรัตน์ ศิริชีพชัยยันต์ (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และจิตสำนึกสาธารณะต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนวิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการเรียนวิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิตมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับประเวียง ดอนศรีชา (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ มีคะแนนเฉลี่ยจิตสาธารณะหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เจนจุฬา คำดี (2553, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการใช้โปรแกรมสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะมีคะแนนจิตสาธารณะสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมสถานการณ์จำลองเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธรรมนันท์กาศ แจ่มสว่าง (2547, หน้า 68) สุคนธรส หุตะวัฒนะ (2550, หน้า 45) และโกวิทย์ พงษ์ภักดี (2553, หน้า 24) ซึ่งใช้โปรแกรมในการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มควบคุมซึ่งไม่ได้ใช้โปรแกรมการฝึกกับกลุ่มทดลองซึ่งใช้โปรแกรมการฝึก ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกโดยใช้โปรแกรมจะมีคะแนนจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกโดยใช้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผู้นำนักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนรู้ตามกิจกรรมในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีพฤติกรรมจิตสาธารณะก่อนและหลังการฝึกอบรมไม่แตกต่างกัน เพราะกิจกรรมเรียนการสอนของครูจะเน้นการสอนโดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง และกระบวนการเรียนรู้ที่ครูจัดขึ้น จะเน้นการบรรยายเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และให้นักเรียนจดบันทึกเพื่อให้นักเรียนสามารถจดจำได้ โดยมีการวัดและประเมินผลจากการตอบคำถามในใบงาน และการทำแบบฝึกหัดหลังบทเรียนเท่านั้น ไม่มีการสังเกตพฤติกรรม ไม่มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อฝึกการคิดทบทวนพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อหาแนวทางในการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน และบรรยากาศในการเรียนรู้ครูไม่มีสิ่งจูงใจเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจในบทเรียนและมีทัศนคติที่ดีต่อการมีจิตสาธารณะสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิดาชนก วงศ์พิทักษ์ (2556, หน้า 30-31) พบว่า

พฤติกรรมการสอนของครูตามหลักสูตร ยังไม่พบปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ของแต่ละบุคคลในการพิจารณาตัดสินคุณค่าความมีจิตสาธารณะซึ่งส่งผลถึงการปฏิบัติ จิตสาธารณะจะเกิดขึ้นได้จากการรับรู้ การเรียนรู้ การมองเห็น การคิด แล้วนำมาพิจารณาเพื่อการตัดสินใจในการลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดพฤติกรรมจิตสาธารณะ และจากทัศนะของโกวิทย์ พงษ์ภักดี (2553, หน้า 24) ได้กล่าวถึงการสอนวิชาจิตสาธารณะของครูตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการอยู่ในทุกกลุ่มสาระ ยังเป็นนามธรรมไม่มีเนื้อหาและกลวิธีการสอนที่ชัดเจน ดังนั้นถ้าจะให้เด็กเรียนมีจิตสาธารณะครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและควรจัดทำโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาจิตสาธารณะด้วยการฝึกอบรมลงมือปฏิบัติจริง เพราะนักเรียนจะได้มีประสบการณ์กับสถานการณ์จริงในสังคม ชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะกิจกรรมการเรียนรู้ต้องควบคู่ไปกับการฝึกปฏิบัติซ้ำๆ จนเกิดเป็นนิสัยติดตัว ทั้งนี้เพื่อสร้างความตระหนักและความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นจากภายในตัวของนักเรียน

4. ผู้นำนักเรียนกลุ่มทดลองที่อบรมโดยใช้ชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

มีพฤติกรรมจิตสาธารณะสูงกว่าผู้นำนักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนตามกิจกรรมในหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ทำให้นักเรียนมีความตระหนักถึงการเป็นสมาชิกของสังคมมากขึ้น มีความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของสังคมมากขึ้น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะชุดฝึกอบรมสร้างขึ้นโดยยึดทฤษฎีการเรียนรู้ และได้นำหลักจิตวิทยามาใช้ในการฝึกหรือจัดกิจกรรม เช่น กฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike) เกี่ยวกับการฝึกหัดและการทดลองของวัตสัน (Watson) นั่นคือ สิ่งใดก็ตามที่ได้รับการฝึกหรือกระทำบ่อยๆ ย่อมทำให้ผู้ฝึกกระทำได้คล่องแคล่ว สามารถทำได้ดี ในทางตรงกันข้ามสิ่งใดก็ตามที่ไม่ได้รับการฝึกฝนหรือกระทำซ้ำก็ จะไม่ช่วยให้เกิดทักษะเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้นำนักเรียนแต่ละคนมีความรู้ ความถนัด ความสามารถและความสนใจที่ต่างกัน การสร้างชุดฝึกอบรมจึงพิจารณาถึงความเหมาะสมไม่ยากหรือง่ายเกินไปและมีกิจกรรมหลากหลายมีการจูงใจ โดยจัดลำดับเนื้อหาของชุดฝึกอบรมจากง่ายไปหายาก เพื่อดึงดูดความสนใจ เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการทำกิจกรรมและการนำสิ่งที่มีความหมายต่อชีวิตและสิ่งที่ใกล้ตัวมาให้นักเรียนได้ทดลองทำ ซึ่งช่วยให้จำได้แม่นยำ ทำให้นักเรียนสามารถนำประสบการณ์และความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในขณะที่การเรียนตามกิจกรรมในหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการนั้นนักเรียน

จะได้เรียนรู้เฉพาะเนื้อหาที่เป็นนามธรรมและไม่มี การปฏิบัติ จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ ผู้นำนักเรียนกลุ่มทดลองที่ฝึกอบรมโดยใช้ชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะตัวกระบวน การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีพฤติกรรมจิตสาธารณะสูงกว่าผู้นำ นักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนตามกิจกรรมในหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผู้นำนักเรียนกลุ่มทดลองที่อบรมโดยใช้ชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีพฤติกรรมจิตสาธารณะหลังการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมเสร็จสิ้น 1 เดือน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นการเรียนรู้จากการกระทำ (Learning by Doing) ซึ่งมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ใหม่ ด้วยตนเอง โดยเริ่มจากการรับรู้ปัญหา คิดหาแนวทางแก้ไข ลงมือปฏิบัติจนเกิด ประสบการณ์จากการปฏิบัติ เกิดการปรับเปลี่ยนความรู้เดิมให้เป็นความรู้ใหม่ ซึ่งเป็น ความรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง ทำให้ผู้เรียนมี ประสบการณ์ในการคิดและการกระทำจนก่อให้เกิดการเรียนรู้หรือการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม นอกจากนี้วิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์ยังช่วยเสริมปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนทำ ให้เกิดการขยายเครือข่ายความรู้อย่างกว้างขวาง มีการสื่อสารด้วยการพูดหรือเขียนเพื่อ สังเคราะห์ความรู้ซึ่งตามแนวคิดของ โคลบ (Kolb, 1984, p. 42) องค์ประกอบของการ เรียนรู้จากประสบการณ์ มี 4 ประการ คือ ประสบการณ์ (Experience) ผู้จัดกิจกรรมเป็น ผู้ช่วยให้ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมของตนมาพัฒนาเป็นองค์ความรู้ การสะท้อนความคิด และอภิปราย (Reflection and Discussion) ผู้จัดกิจกรรมช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงออก เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง ความเข้าใจและ เกิดความคิดรวบยอด (Understanding and Conceptualization) ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ นำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอด โดยผู้เรียนเป็นฝ่ายริเริ่มแล้วผู้จัดกิจกรรมช่วยเติมให้ สมบูรณ์หรือแนะแนวทาง และผู้เรียนเป็นผู้สานต่อจนเกิดความคิดรวบยอด และการ ทดลองหรือประยุกต์แนวคิด (Experiment or Application) ผู้เรียนนำการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ ไปประยุกต์ใช้ในลักษณะหรือสถานการณ์อื่น ๆ จนเกิดเป็นแนวทางปฏิบัติของผู้เรียนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของนางลักษณ์ เขียนงาม (2552, หน้า 76) เรื่องการจัดการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาการคิดและจิตสาธารณะในวิชากิจกรรมแนะแนวของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจิต สาธารณะโดยการสอดแทรกวิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การซักถาม การใช้ชีวิตทัศน์

การสังเกตตัวแบบ การลงมือกระทำ ทำให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกได้ ด้วยเหตุนี้ผู้นำนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกอบรมจากชุดฝึกอบรมพัฒนาจิตสำนึกของผู้นำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จึงมีพฤติกรรมจิตสำนึกของตน เห็นได้จากผลของการเปรียบเทียบพฤติกรรมหลังการฝึกอบรมสิ้นสุดและพฤติกรรมหลังการฝึกอบรมเสร็จสิ้นแล้ว 1 เดือน ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาจิตสำนึกของผู้นำนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 นับเป็นทางเลือกหนึ่งที่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สามารถนำไปใช้พัฒนาศักยภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านจิตสำนึกของผู้นำนักเรียนโดยกำหนดเป็นนโยบายอย่างต่อเนื่องและส่งเสริมการจัดอบรมเพื่อพัฒนาจิตสำนึกโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ให้สอดคล้องกันทั้งในระดับบริหารและระดับปฏิบัติ

2. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

2.1 ในส่วนของสถานศึกษา ครูผู้สอน ครูแนะแนวหรือผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สามารถนำกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิตสำนึกในชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปใช้กับนักเรียนชั้นอื่นๆ หรืออาจนำกิจกรรมไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาคุณลักษณะอื่นๆ ที่ต้องการ ได้แก่ วินัยในตนเองและความรับผิดชอบ เป็นต้น

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้นำการเรียนรู้จากประสบการณ์ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจิตสำนึกให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และสามารถนำชุดฝึกอบรมไปใช้กับนักเรียนกลุ่มอื่นๆ

2.3 ผู้ที่จะนำกิจกรรมไปใช้ควรศึกษาเพื่อปรับเนื้อหาของกิจกรรมให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของผู้ที่เข้ารับการอบรมในแต่ละกลุ่มโดยคำนึงสภาพแวดล้อม และสังคมเพราะเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญในการจัดประสบการณ์

เพื่อที่จะได้นำมาแลกเปลี่ยน และกระตุ้นการเรียนรู้ซึ่งกันและกันอันจะช่วยให้มีการพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรนำปัจจัยอื่นๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อจิตสาธารณะของนักเรียน เช่น สภาพครอบครัว การเลี้ยงดู สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน เป็นต้น มาออกแบบการวิจัยเพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเหล่านั้นกับกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์

3.2 ควรใช้ระยะเวลาในการพัฒนาและติดตามผลมากกว่านี้ เพื่อศึกษาความคงทนของพฤติกรรมจิตสาธารณะหลังจากที่ได้รับการพัฒนา

3.3 ควรทำการศึกษาเพื่อติดตามผลการพัฒนาจิตสาธารณะในรูปแบบอื่น เช่น กระบวนการพัฒนาจิตสาธารณะในเชิงคุณภาพเพื่อให้ทราบว่านักเรียนได้ปรับปรุงหรือพัฒนาจิตสาธารณะของตนเองและยังมีพฤติกรรมจิตสาธารณะหรือไม่เพียงใด